

Joensuu, a teljes napfogyatkozás városa

Joensuu Kelet-Finnország legjelentősebb városa. 1848-ban alapították, ma már 47 ezer lakosa van. A Pyhäselkä-tó partján terül el, és egy sebes folyó, a Pielisjoki szeli ketté. Tavak, szigetek, parkok oldják a város utcáit és újszerű épületeit. Egyetemi város és turistacentrum.

Ha megnézzük az 1990. július 22-i teljes napfogyatkozás sávját ábrázoló térképeket, látjuk, hogy az észlelésre legkedvezőbb helységek közül Joensuu a legnagyobb település. A város lakói kihasználták ezt a ritka lehetőséget, igyekeztek jól felkészülni az eseményre.

Joensuu egyszerűen kinevezte magát a teljes napfogyatkozás városának. Ilyen felirattal számos izléses prospektust, műsorfüzetet, szórólapot nyomtattak. A várost ismertető füzeteket felülnyomták "A napfogyatkozás városa" felirattal. A sokféle egyéb prospektusban már csillagászati cikkek is szerepeltek. Ezek a Nap fizikáját, a napfogyatkozás lényegét, a napkoronát ismertetik. Leírják a fogyatkozás megfigyelésének, fényképezésének módszereit. A kiadványokat a város főbb helyein: szállodákban, áruházakban, utazási irodákban, állomáson ingyen osztogatták. A város főterén kerekas cirkuszkocsit állítottak fel, ebben rendezték be a napfogyatkozás információs irodáját. A szóróanyagokat itt is osztogatták. Ezek németül és angolul is készültek, persze a legtöbbször finn nyelvű volt. A rokonok ízes nyelvén a "teljes napfogyatkozás" így hangzik: "Täydellinen auringonpimennys". Szerte a városban láthattunk ilyen feliratokat.

Az, hogy a prospektusok ingyenesek lehettek, nyilván a bennük lévő reklámok miatt volt. A város üzletembereinek nyilván megérte. A többi, napfogyatkozással kapcsolatos árucikkért már fizetni kellett: képeslapok, plakátok, nagyméretű poszterek, műanyag reklámszatyrok, trikók, észlelésapokák készültek és kerültek árusításra az üzletekben. Valamennyin ott volt a napfogyatkozásra tervezett művészi grafika, mint általános embléma.

Árusítottak olyan műanyag napszemüveget is, amelynek üvegei hegesztőüvegek voltak, felirata: Joensuu Total Solar Eclipse 22.7.90 volt. Ez a segéd-eszköz gyorsan elfogyott, így az ismertetőikben leírtak alapján sokan készítettek maguknak (feketére hívott filmvégekből) szemüveget, sisakot. A kirakatokban a finn nyelvű csillagászati könyvek a teljes napfogyatkozásokról, csillagászattörténelemről, megfigyelésekről szóltak. A teljesség sávját Finnország autótérképére nyomtatták. A különféle árucikkek gyorsan fogytak; a finn honleányok napfogyatkozás-trikókban jártak már napokkal az esemény előtt.

Részletes, napra és órára megtervezett műsor készült, melyben hangversenyek, előadások, csillagászati versenyek, videovetítések, népművészeti kiakadémiák, népitáncbemutatók szerepeltek. Postaládákat helyeztek el, az ezekben dobott leveleket júli. 22-i első napi bélyegzéssel látták el. A helyi sajtó is beharangozta a fogyatkozást, külön szórnyülködve azon megszállottan, akik az egyperces élvezetért 13500 finn márkát — nekik kéthavi, nekünk 23 havi fizetésnek megfelelő összeget — fizettek a repülőjegyért. Amint később kiderült, nekik volt igazuk — ez volt az egyetlen üdvözítő út a sikeres észleléshez.

A városban a napfogyatkozás előtti napokban megjelentek az amatőr csillagászok a világ minden sarkából. A vonattal érkezőknél a roskadásig megrakott hátizsákokból kimeredő állványok, telék, kályhacsövek jelezték mivoltukat. Mások autóval, busszal érkeztek, így az állomás és a főtér a baráti találkozások színhelyeiként hangos üdvrivalgásoktól voltak tele. Olaszok, franciák, spanyolok, németek, svédok, norvégok, csehek, szlovákok, lengyelek mellett ott hangoskodtak kis hazánk fiai is. A városban alvást mindenki maga oldotta meg szállodákban, kempingekben, de számos kispénzű a folyó és a tó partján, a közparkokban vadkempingezett. Mindezt a hatóságok nyájás mosollyal, békésen tűrték. Külön szolgáltatás volt, hogy az éttermek, sörözők azon a bizonyos napon már hajnali 3-kor kinyitottak, hogy a tudományra szomjas vendégeket kiszolgálhassák.

PIMENNYKSEN TÄRKEÄT KELLONAJAT 22.7.

• aurinko nousee	3.53
• osittainen pimennys alkaa	4.02.33
• täydellinen pimennys alkaa	4.53.02
• maksimivaihe	4.53.49
• täydellinen pimennys loppuu	4.54.35
• osittainen pimennys päättyy	5.47.00

Joensuuban az épületek és fák takarása miatt az alacsonyán lejátszódó fogyatkozás rosszul láthatónak ígérkezett. Így a helyi amatőr csillagászok előre felderítették Joensuu körzetében a kedvező észlelőhelyeket. A 11 ilyen hely nagyobb tavak DNY-i partján vagy kopár kiemelkedéseken volt. Ezekről turistatérkép részletességű fénymásolatokat osztottak a főtéri circuszos kocsiiban az érdeklődőknek. A városlakók kis utakra fizethettek be, és különbuszokkal, sétahajókkal, motorcsónakokkal vitték ki őket a kedvező helyekre már előző késő este. Hajnalban reggelit kaptak, vidám programot, zenét szolgáltatottak a napfogyatkozás előtti órákban (este, éjjel, hajnal persze itt, a 63°-os földrajzi szélességen fehér éjszakát jelent).

A város derekasan felkészült tehát. Megérdemelte volna, hogy július 22-én hajnalban tiszta eget legyen. Ám a változóköny felhőzet a részleges fogyatkozás közben teljesen befedte az eget. Így a totalitás és a felhőtakaró miatt Joensuu városára olyan rettenetes sötétség borult, amelyben alapítása óta nem volt még része ilyen nyári reggelen!

KESZTHELYI SÁNDOR

HELYREIGAZÍTÁS

Címlapunkon

Napfoltcsoport. Iskum József felvétele 1990. máj. 19-én készült, 15:10 UT-kor, 100/1000 refr., f/100, MA 8 film, 1/1000 s expozíció.

Az 1990/6-os Meteor 24—28. oldalán megjelent Meteorok fizikája III. cikk 1. ábráján az x és y tengely felirata felcserélődött. Helyesen a függőleges tengelyen található a feltűnési magasság (km-ben) és a vízszintesen a légkörbe lépési sebesség (km/s).